

U vojsci

»Bio sam u Senju kod roditelja. Tih dana morao sam poći u vojsku da odslužim vojni rok. Oko četiri sata popodne moj otac ode prema radio-aparatu, a majka i ja mu dobacimo, da nema što čuti. On ipak otvori radio, i svi mi začujemo da je toga dana 9. listopada 1934. ubijen u Marseillesu kralj Aleksandar. Vijest je bila kao grom iz vedra neba.

Ja sam 15. listopada imao biti u Splitu, da se prijavim tamošnjim vojnim vlastima i nisam znao, kamo će me odrediti. Moj brat Jarko već je služio vojsku u avijaciji ('vazduhoplovstvu' ili hrvatski: u zrakoplovstvu), a u isto je vrijeme moj brat Viktor bio u mornarici. Majka je bila zabrinuta: tri sina u vojsci u ovako mutno doba.

Prve vijesti su bile, da je kralja ubio Petar Kelemen, član VMRO (Vatrešna makedonska revolucionarna organizacija). Zatim su rekli da se atentator, koji je bio teško ranjen i umro iste noći, zvao Vlado Černozemski, dok je njegovo pravo ime bilo Vladimir Georgijev, a Černozemski je bio pseudonim. Kralj je bio tiranin, njegova diktatura bila je nesnosna i postupak prema Hrvatima, Makedoncima i Albancima nečovječan, pa nije čudo, da je kralj tako žalosno svršio.«

Preko Otočca i Vrhovina stigao je Pavao u Split, upravo u času, kad je ondje bio sprovod kralju Aleksandru, kojega su brodom dovezli i narodu zapovjedili da na obali čeka mrtvo tijelo, i to klečeći kao da se radi o nekom svecu.

»Pošao sam prema obali i ugledao Korošeca, kako izlazi iz broda koji ga je s otoka Hvara, gdje je bio konfiniran, doveo u Split. Korošec je bio odmah pušten na slobodu. Maček je i dalje ostao u tamnici, gdje je ležao osuđen na tri i pol godine.

U Splitu sam se prijavio vojnim vlastima na Gripama, odakle su nas nekoliko vojnih obveznika poslali u Metković, odatle u Bileću, zatim na pregled u Trebinje, iza toga u Sarajevo, a od tamo u Valjevo, gdje mi je bilo određeno služiti vojni rok. Bio sam u Petoj pešačkoj pukovniji kralja Mi-

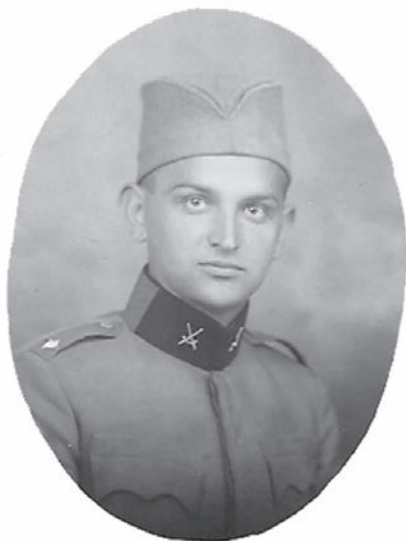
lana. U Valjevu sam našao Senjane Kokotovića i Vlašića. U Valjevu su šampanjcem slavili smrt kralja Aleksandra, budući da su ondje bili stari pristaše kuće Obrenovića.

Iza Božića 1934. poslali su me u Sarajevo u školu za rezervne intendantske oficire, gdje sam u srpnju 1935. položio ispit za rezervnog intendantskog potporučnika. U Sarajevu sam našao svog rođaka Marijana Rončevića i Ivicu Dragičevića koji su ondje bili namješteni. Nedjeljom popodne smo se sastajali na Ilidži i uživali u ljepoti sarajevske okolice. Vojsku sam služio od 15. X. 1934. do 15. VII. 1935.

U vojsci u Sarajevu približio mi se mladi sarajevski Židov Leo, također redov đak i zamolio me da mu dajem satove iz nekih vojničkih predmeta, koje on nikako nije shvaćao, a htio je položiti ispit za oficira, da ne mora produžiti vojni rok na 15 mjeseci. Rado sam mu pomagao i Leo je postao intendantski potporučnik kao i ja. On je bio veseo i simpatičan mladić. Njegov je otac imao tvornicu tekstila. Na rastanku, kad smo odlazili svojim kućama, Leo mi je u znak zahvalnosti darovao jedan mali ćilim za uz krevet. To je bilo jedino, što sam zaradio u vojsci za vrijeme od devet mjeseci. Kao intendantski časnik naučio sam, da svaki vojnik mora dobiti dnevno u hrani sedam grama 'aleve paprike'.

Iz Sarajeva sam ponovno morao poći u Valjevo, da 'se razdužim' pa sam se onda preko Beograda i Zagreba vratio doma u Senj. Osjetio sam se zadovoljnim, kad sam se oslobodio vojske, koja nije bila moja hrvatska, nego srpska vojska. Hrvati su gledani prijekim okom i teško mogli napredovati. Oni su morali zatomiti svoje nacionalne osjećaje. Obično su služili u nehrvatskim krajevima.

A ipak je potrebno iz nacionalnih razloga, da idu u vojsku, da nauče zanat i da bolje upoznaju svoga protivnika.

Pavao Tijan kao vojnik u Sarajevu, 28. svibnja 1935.

Srpski generali imali su pogrešne ideje: oni su pobjednička vojska; dovoljno je njihovo primitivno seljačko ustrojstvo.

Kod nižih oficira vidi se površnost, nemar i nezadovoljstvo. Sva težina je prebačena na podoficire, koji su obični primitivci. Slaba je oprema, slabo je naoružanje. Oni na vrhu kupuju oružje, ali pri tom krađu. Regruti služe daleko od svog zavičaja u nepoznatom, više puta neprijateljskom ambijentu. Hrvati služe u Makedoniji, Kosovari u Zagrebu.

Mobilizacijski planovi su nerazumni i neostvarivi.

Jugoslavija je opkoljena sa sedam kopnenih granica, od sedam manje više neprijateljskih država. To su: Austrija, Mađarska, Rumunjska, Bugarska, Grčka i Albanija. S Italijom je dijeli Jadransko more, koje je otvorena granica za svakog napadača ili osvajača.«

Nadbiskupska gimnazija. Na naličju fotografije Tijanovom rukom piše:

»I. red: Slaviček, Ivanec, Matulić, Matezić, Šarabok

II. red: Rumek, Pavoljeh, Rastija, Čunčić, Krivošić, Valent

III. red: Kamenik, Valentić, Ivandija, Ladić, Hrupački, Srebrnić, Detlinger

IV. red: Pintarić, Zladi, Begedin, Ljubić, Strnečki, Pap, Zgorelec, Cimić

Sjede: Tijan, Žanko, Perc, Jambreković, Berka, Šarić,

Zagreb, 18. VI. 1938.«